Dosar legislativ nr. C.S.M.F.P.S. – 08 / 2026
Anexă Tehnică, Analitică și Metodologică (Conform Legii nr. 24/2000)

PROIECTUL „DE LA EMOȚII LA CARIERĂ”

Fundamentare statistică și metodologică, analiză psihologică și europeană, arhitectură cu impact bugetar zero, parteneriate cu ONG-uri și școli/grădinițe (inclusiv private), aliniere PEO/FSE+ și strategie pilot București – extindere națională pentru modificarea și completarea Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023

Denumirea proiectului:	„De la Emoții la Carieră” – educație socio-emoțională (ciclurile primar și gimnazial) și orientare vocațională / inserție profesională (ciclul liceal)
Actul normativ vizat:	Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023 (M. Of. nr. 613/2023, cu modificările și completările ulterioare) – amendament punctual
Comisia și dialogul instituțional:	Comisia pentru Sănătate, Muncă, Familie și Protecție Socială; Ministerul Educației (coord.), în consultare cu Ministerul Sănătății și Ministerul Muncii
Repere europene și finanțare:	Garanția europeană pentru copii (Rec. 2021/1004), Garanția consolidată pentru tineret, FSE+ / Programul Educație și Ocupare (PEO)
Strategia de implementare:	Etapă pilot inițială în municipiul București, urmată de studii de evaluare și extindere etapizată la nivel național
Impact bugetar național:	**0 RON impact bugetar suplimentar la bugetul de stat; 0 ore noi în planurile-cadru (folosirea orelor existente și a resurselor deschise)**
Surse statistice și științifice:	Eurostat (edat_lfse_20, edat_lfse_29, edat_lfse_14), INS, date publice MATE/PRIMII, MIPE/PEO, CASEL/Durlak, OECD, repere Goleman & Hare

SECȚIUNEA I. DIAGNOSTICUL SITUAȚIEI, ANALIZA STATISTICĂ ȘI METADATELE OFICIALE

1.1. De ce avem nevoie de o punte coerentă între școală, sănătate emoțională și carieră

Sistemul de învățământ preuniversitar din România funcționează adesea ca o succesiune de etape fragmentate, în care pregătirea emoțională timpurie și orientarea vocațională aplicată sunt tratate inegal sau prea târziu. În ciclurile primar și gimnazial, accentul cade în principal pe transmiterea cunoștințelor și pe evaluări standardizate, în timp ce cunoașterea și managementul emoțiilor, reglarea stresului, empatia și prevenirea reacțiilor impulsive depind în mare măsură de inițiativa izolată a unor cadre didactice sau de resurse locale limitate. Ulterior, în ciclul liceal, adolescenții trebuie să ia decizii cu greutate privind traseul educațional, formarea profesională și intrarea pe piața muncii, dar adesea o fac fără consiliere practică structurată și fără contact direct cu profesiile reale.

Proiectul „De la Emoții la Carieră” propune o arhitectură etapizată și firească: în învățământul primar și gimnazial punem accent pe cunoașterea și managementul emoțiilor, autoreglarea comportamentală și prevenția timpurie a conflictelor și impulsivității, iar în învățământul liceal trecem spre autocunoașterea aptitudinilor, orientarea vocațională și pregătirea pentru piața muncii — totul în cadrul orelor existente din planurile-cadru, cu impact bugetar zero la bugetul de stat.

1.2. Metadate, definiții de indicatori și limite metodologice

Pentru ca argumentația legislativă să fie solidă și verificabilă în fața oricărei comisii, este esențial să citim corect metadatele indicatorilor oficiali utilizați:

- **Rata NEET (seria Eurostat edat_lfse_20 / edat_lfse_29):** Măsoară ponderea tinerilor cu vârsta cuprinsă între 15 și 29 de ani care nu sunt încadrați profesional și nu urmează nicio formă de educație sau formare (nici formale, nici non-formale) în cele 4 săptămâni anterioare interviului, raportată la totalul populației din grupa de vârstă respectivă. Datele provin din Ancheta Forței de Muncă (LFS) la nivelul Uniunii Europene și pot face obiectul revizuirilor statistice periodice publicate de Eurostat.
- **Rata părăsirii timpurii a școlii (seria Eurostat edat_lfse_14):** Măsoară ponderea tinerilor cu vârsta între 18 și 24 de ani care au absolvit cel mult învățământul gimnazial inferior (ISCED 2) și nu urmează nicio formă de educație sau formare. Este un indicator-cheie de monitorizare europeană (inclusiv în cadrul obiectivelor educaționale ale UE).
- **Datele INS privind sistemul educațional și evidențele privind riscul de abandon școlar:** Institutul Național de Statistică (INS) raportează populația școlară și universitară la nivel național pe niveluri de învățământ și medii de rezidență. La rândul lor, analizele și listele/reperul de risc școlar (precum cele asociate Mecanismului de Avertizare Timpurie în Educație – MATE și programelor de prevenire a abandonului) identifică niveluri de risc la nivelul unităților școlare, nu etichete individuale pentru elevi.

Indicator / Evidență	Valori / Date Raportate	Sursa Oficială & Metadate	Relevanța pentru Proiect
Rata NEET (15–29 ani, 2025)	România: 19,2% (cel mai ridicat nivel din UE); media UE: 11,0%; ținta UE 2030: 9%; Țările de Jos: 5,3%.	Eurostat – edat_lfse_20 (știri mai 2026 / Statistics Explained LFS).	Arată nevoia urgentă de orientare vocațională și legătură cu piața muncii în liceu.
NEET la tinerii cu educație scăzută (2025)	România: 35,8% (nivel foarte ridicat pentru tinerii fără studii post-gimnaziale/liceale finalizate).	Eurostat – Statistics Explained NEET (2025/2026).	Subliniază rolul prevenției timpurii încă din ciclul primar și gimnazial.
Decalaj urban–rural NEET (2025)	Diferență de 20,5 puncte procentuale în România (unul dintre cele mai mari decalaje din UE).	Eurostat – edat_lfse_29 / Statistics Explained (mai 2026).	Impune materiale gratuite/deschise și extindere etapizată care să includă și zonele rurale.
Părăsirea timpurie a școlii (18–24 ani, 2025)	România: 15,5% (cel mai ridicat nivel din UE); media UE: 9,1%; ținta UE: sub 9,0%.	Eurostat – edat_lfse_14 (știri iunie 2026 / Statistics Explained).	Confirmă că sprijinul emoțional și motivațional trebuie să înceapă devreme.
Populația școlară națională	3.466,5 mii elevi și studenți în anul școlar/universitar 2023–2024 (în scădere cu 6,2 mii față de anul anterior).	INS – Comunicatul privind sistemul educațional (iunie 2026).	În context demografic în scădere, fiecare elev păstrat și orientat corect contează dublu.
Școli cu risc mare/foarte mare de abandon (primar)	1.487 de unități școlare identificate cu risc mare/foarte mare (722 risc foarte mare; 81,8% în mediul rural – 1.217 școli).	Ministerul Educației / date publice MATE & program PRIMII (2026).	Demonstrează nevoia de intervenție socio-emoțională și sprijin timpuriu în clasele primare/gimnaziale.

SECȚIUNEA II. FUNDAMENTAREA PSIHOLOGICĂ: DE CE SEPARĂM EMOȚIILE DE CARIERĂ PE ETAPE

2.1. Etapa I (Învățământ primar și gimnazial): cunoașterea, managementul emoțiilor și autoreglarea

În ciclul primar și gimnazial, copiii și preadolescenții își dezvoltă rapid capacitatea de a-și înțelege trăirile, de a relaționa cu colegii și adulții și de a-și regla reacțiile. Proiectul se bazează pe trei repere științifice și practice majore:

- **Inteligența emoțională (Daniel Goleman):** Cunoașterea emoțiilor (autocunoașterea) și managementul lor (autoreglarea), alături de empatie și abilitățile sociale, sunt competențe esențiale care se formează prin exerciții ghidate și reflecție. Când un copil își poate numi emoția (frică, furie, frustrare, rușine, bucurie) și înțelege ce a declanșat-o, are șanse mult mai mari să reacționeze adaptiv în loc să se blocheze sau să reacționeze impulsiv.
- **Meta-analizele privind învățarea socio-emoțională (SEL – CASEL / Durlak et al.):** Meta-analiza de referință publicată de Durlak et al. (2011) și susținută prin cadrul CASEL a analizat 213 programe școlare de învățare socio-emoțională la care au participat 270.034 de elevi din grădiniță până la liceu. Rezultatele au arătat îmbunătățiri semnificative la nivelul competențelor socio-emoționale, atitudinilor față de sine și față de școală, comportamentului social pozitiv și performanței școlare (cu un câștig asociat de aproximativ 11 percentile la rezultate școlare), precum și scăderea problemelor de conduită și a stresului emoțional — mai ales atunci când programele au fost aplicate structurat și consecvent în școală.
- **Prevenția timpurie a impulsivității și derapajelor comportamentale (reperele cercetărilor Robert D. Hare):** În literatura psihologică și criminologică asociată lucrărilor lui Robert D. Hare privind impulsivitatea, lipsa controlului inhibitor și comportamentele antisociale/de risc, intervenția timpurie, limitele clare, cultivarea empatiei și asumarea responsabilității sunt factori-cheie pentru a preveni consolidarea tiparelor impulsive sau agresive către adolescența târzie și viața adultă. La nivelul școlii, acest lucru înseamnă prevenție educațională și orientare către consilierul școlar atunci când apar semnale timpurii — niciodată etichetare clinică la clasă.

2.2. Etapa II (Învățământ liceal): orientarea vocațională, decizia și piața muncii

În liceu, miza se schimbă: elevul nu mai are nevoie doar de alfabetizare emoțională de bază, ci de claritate în luarea deciziilor privind parcursul educațional (filieră, profil, facultate, învățământ dual/tehnic) și tranziția spre piața muncii. Analizele OECD privind pregătirea pentru carieră (career readiness) arată că tinerii au nevoie de o combinație între autocunoașterea intereselor/abilităților, informații reale și actualizate despre ocupații și experiențe practice (vizite la companii/instituții, întâlniri cu profesioniști, simulări de parcurs) pentru a evita alegerile făcute la întâmplare sau exclusiv sub presiunea stereotipurilor.

SECȚIUNEA III. MODELE EUROPENE, PÂRGHII UE ȘI ATRAGEREA DE FONDURI EUROPENE

3.1. Cum au făcut alte țări europene

- **Estonia – integrare curriculară, instrumente digitale și servicii de carieră:** Estonia integrează dezvoltarea carierei și învățarea pe tot parcursul vieții direct în curriculumul școlar (prin teme transversale, module și opționale), combinând ghidarea în școală cu instrumente digitale interactive și sprijinul serviciilor de ocupare și al rețelelor de consiliere. Lecția pentru România: învățarea despre sine și despre muncă nu trebuie să fie un episod izolat la finalul clasei a XII-a, ci un fir roșu adaptat vârstei.
- **Germania – parteneriat structurat școală – agenție de ocupare – economie:** În Germania, orientarea vocațională este organizată ca o colaborare constantă între școală, agențiile de ocupare (cu consiliere dedicată tinerilor) și mediul economic/asociațiile profesionale, incluzând explorare practică, stagii și

informare echilibrată asupra opțiunilor. Lecția pentru România: școala nu trebuie să ducă singură toată povara informării despre meserii, ci să se conecteze ordonat cu partenerii reali.

- **Sisteme cu accent pe bunăstare și prevenție timpurie:** Modelele europene eficiente combină sprijinul la nivelul clasei (prin cadre clare și profesori/diriginți sprijiniți) cu intervenția specialiștilor (consilieri școlari, psihologi, servicii de sprijin) pentru cazurile care necesită atenție suplimentară.

3.2. Legătura cu cadrele europene și cum atragem fonduri europene în România

Deși un amendament la o lege națională nu generează automat fonduri europene fără proiecte depuse, ancorarea proiectului „De la Emoții la Carieră” în prioritățile și instrumentele UE creează o bază juridică și strategică mult mai puternică pentru atragerea finanțărilor nerambursabile:

- **Garanția europeană pentru copii (Recomandarea Consiliului UE 2021/1004):** Îndeamnă statele membre să asigure copiilor aflați în dificultate (inclusiv celor expuși riscului de excluziune, dificultăților de sănătate mintală sau mediilor vulnerabile) acces la educație și servicii de sprijin, încurajând folosirea fondurilor UE — în special Fondul social european Plus (FSE+) și FEDR.
- **Garanția consolidată pentru tineret și Pilonul european al drepturilor sociale:** Sprijină tranziția tinerilor către educație, formare și piața muncii și reducerea ratei NEET, fiind susținute prin FSE+.
- **Programul Educație și Ocupare (PEO) 2021–2027 (gestionat prin MIPE):** Este principalul program operațional național prin care se finanțează proiecte pentru educație, consiliere, prevenirea părăsirii timpurii a școlii și inserția tinerilor pe piața muncii. Conform datelor MIPE privind PEO (set de date 09.11.2026), la nivel național sunt înregistrate 2.105 proiecte (724 la nivel național și 1.381 multi-județene), cu valoare totală contractată de 20.211.213.126 RON și plăți validate de 4.770.606.877 RON, iar Bucureștiul se află pe primul loc între județe după valoarea proiectelor PEO (573.658.075 RON). Având o lege-cadru clară în România, școlile, ONG-urile, universitățile și partenerii eligibili pot construi proiecte PEO / FSE+ aliniate explicit la această metodologie.

SECȚIUNEA IV. ARHITECTURA OPERAȚIONALĂ: CINE ȚINE ORELE, „0 BANI” LA BUGET ȘI PARTENERIATELE

4.1. Cine ține concret activitățile (fără posturi noi și fără ore noi în orar)

Proiectul nu creează o materie nouă și nu cere catedre suplimentare. Activitățile se desfășoară în orele deja existente în planurile-cadru (orele de consiliere și dezvoltare personală / dirigenție și activitățile educative/școlare existente), pe o împărțire clară a rolurilor:

- **Învățătorul și dirigintele (în orele existente):** Coordonează modulele la clasă folosind fișe-cadru scurte și scenarii gata structurate. În ciclul primar și gimnazial, accentul este pe recunoașterea și exprimarea emoțiilor, reglarea stresului/impulsivității, empatie și rezolvarea conflictelor; în liceu, accentul este pe autocunoașterea aptitudinilor, planificarea traseului educațional și pregătirea pentru piața muncii.
- **Consilierul școlar (CJRAE / CMBRAE):** Asigură sprijin metodologic, ghidare pentru situații sensibile și consiliere individuală sau de grup acolo unde elevii au nevoie de sprijin suplimentar.
- **Partenerii externi validați (ONG-uri, servicii de ocupare/AJOFM, universități, companii):** Pot susține ateliere punctuale, prezentări de profesii, vizite de studiu, simulări de interviu/CV sau sesiuni de orientare, întotdeauna cu acordul conducerii școlii și în prezența/coordonarea cadrului didactic.

4.2. Cum ajungem la „0 bani din bugetul de stat” și cum câștigă ONG-urile și școlile/grădinițele private

Pentru ca proiectul să fie ușor de adoptat politic și administrativ, am gândit un model win–win–win în care bugetul de stat nu suportă costuri noi obligatorii, dar partenerii relevanți au motive concrete să se implice:

- **Banca publică și gratuită de resurse metodologice și bune practici:** Multe școli și grădinițe private și multe ONG-uri au deja instrumente testate (jocuri și rutine de reglare emoțională, exerciții de

autocunoaștere, portofolii de carieră, ghiduri pentru părinți). Prin crearea unei bănci publice și gratuite la nivelul Ministerului Educației, școlile și grădinițele private (inclusiv din educația timpurie) și ONG-urile își pot contribui voluntar cu bune practici validate. Școlile și grădinițele private câștigă recunoaștere, vizibilitate de bună practică și schimb de experiență, iar școlile publice (în special cele din mediul rural sau cu resurse mai puține) primesc gratuit materiale gata de folosit.

- **ONG-uri cu finanțări externe sau voluntariat:** Multe ONG-uri au deja granturi, fonduri nerambursabile, sponsorizări sau rețele de voluntari pentru educație, sănătate emoțională sau orientare în carieră, dar se lovesc de bariere de acces în școli. Legea oferă un cadru transparent de protocoale de parteneriat educațional — fără să ceară bani de la bugetul de stat.
- **Interesul politic și electoral al miniștrilor (Educație, Sănătate, Muncă):** Un ministru al Educației poate comunica rezultate vizibile în reducerea abandonului școlar și a ratei NEET (cel mai slab indicator UE al României) fără costuri bugetare noi. Un ministru al Sănătății își leagă numele de prevenția timpurie a stresului și a dificultăților emoționale la copii și adolescenți, iar zona de muncă/ocupare susține o mai bună potrivire a tinerilor cu piața muncii — toate sub un mesaj clar pentru public și părinți: „tineri pregătiți, mai puțini tineri blocați după școală”.

SECȚIUNEA V. STRATEGIA DE IMPLEMENTARE: START PILOT ÎN BUCUREȘTI ȘI EXTINDERE PE BAZĂ DE STUDII

În loc să impunem o schimbare bruscă și uniformă de pe o zi pe alta în toate județele, proiectul prevede o etapă pilot inițială în municipiul București, urmată de studii de evaluare și de extinderea etapizată la nivel național:

- **De ce începem cu Bucureștiul:** Capitala are o concentrare ridicată de unități de învățământ (de stat și private), centre de consiliere (CMBRAE), ONG-uri active, universități, companii și proiecte finanțate prin PEO (Bucureștiul ocupând primul loc între județe după valoarea proiectelor PEO, de 573.658.075 RON). Aici putem testa rapid modulele în orele existente, calibra fișele pentru gimnaziu/primar și orientarea pentru liceu și aduna date concrete despre ce funcționează și ce trebuie ajustat.
- **Cum evităm percepția de favorizare a Capitalei:** Pilotul din București are rol de laborator metodologic și de testare, cu reguli clare de evaluare. Pe baza studiului/evaluării din etapa pilot, se trece la extinderea etapizată la nivel național, acordând atenție zonelor cu risc ridicat de abandon și decalaj NEET (inclusiv mediul rural) și folosind resursele gratuite din bancă, precum și eventualele proiecte eligibile pe fonduri europene (PEO / FSE+).

Etapa	Obiectiv Principal	Livrabile și Criterii de Trecere
Etapa 1 (0–90 zile)	Cadru metodologic și bancă de resurse	Ordinul metodologic (în consultare cu Sănătatea și Munca) și lansarea băncii publice/gratuite de resurse și bune practici.
Etapa 2 (Pilot București)	Testare practică în orele existente	Derularea modulelor (emoții în primar/gimnaziu; carieră în liceu) în școli pilot din București, cu parteneriate validate și respectarea regulilor anti-abuz.
Etapa 3 (Studiu & Evaluare)	Analiza rezultatelor și ajustări	Evaluarea feedback-ului elevilor, profesorilor, consilierilor și părinților, plus ajustarea fișelor înainte de extinderea națională.
Etapa 4 (Extindere națională)	Scalare etapizată și corelare PEO/FSE+	Extinderea progresivă în țară pe baza studiului, cu acces gratuit la resurse și valorificarea apelurilor PEO/FSE+ de către entitățile eligibile.

SECȚIUNEA VI. ANALIZA RISCURILOR: CE POATE MERGE PROST ȘI CUM BLOCĂM FIECARE PROBLEMĂ

Un proiect legislativ credibil anticipează din start unde se pot produce blocaje, abuzuri sau neînțelegeri în teren și introduce garanții clare chiar în textul amendamentului:

Ce Poate Merge Prost	De Ce Apare Riscul	Cum Îl Blocăm Prin Proiect și Amendament
1. Încărcarea orarului și oboseala profesorilor	Cadrele didactice și elevii resping proiectele care adaugă ore în plus sau hârtii de completat.	Folosim exclusiv orele existente din planurile-cadru și fișe-cadru scurte, fără birocrație suplimentară.
2. Reclamă, vânzare de cursuri sau influență comercială/politică	Unele ONG-uri, firme sau actori privați pot încerca să vândă cursuri/teste sau să își facă reclamă la clasă.	Interdicție expresă în Art. X alin. (4): fără promovare comercială, politică sau religioasă și fără condiționare de plată.
3. Confuzia cu psihoterapia sau etichetarea elevilor	Părinții se pot opune dacă percep activitățile la clasă ca fiind psihoterapie sau etichetare psihiatrică.	Activitățile la clasă sunt educaționale și preventive; sprijinul specializat se face confidențial prin consilier/servicii abilitate, cu informarea/acordul părinților potrivit legii.
4. Inegalitatea dintre școlile urbane/private și cele din zone defavorizate	Școlile mici sau din mediul rural au mai puțini parteneri locali și bugete proprii mai mici.	Banca de resurse este gratuită pentru toate școlile, iar extinderea națională după pilot urmărește incluziunea și sprijinul prin CJRAE/CMBRAE și parteneriate.
5. Blocajul bugetar („nu sunt bani la buget”)	Orice cerere de cheltuieli noi poate atrage avize nefavorabile sau amânări.	Impact bugetar zero la bugetul de stat pentru activitățile de bază; finanțările europene (PEO/FSE+) sunt opționale, prin proiecte eligibile.
6. Calitatea neuniformă a atelierelor externe	Un atelier extern slab pregătit poate fi ineficient sau neadaptat vârstei.	Parteneriatele se fac pe bază de protocoale educaționale, cu acordul școlii și în coordonarea cadrului didactic/consilierului.

SECȚIUNEA VII. SURSE OFICIALE, STUDII DE SPECIALITATE ȘI LINK-URI DE VERIFICARE

- **Eurostat – Comunicat NEET (28 mai 2026, seria edat_lfse_20):** https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260528-2
- **Eurostat – Statistics Explained: Young people neither in employment nor in education or training (NEET):** https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training&stable=0&redirect=no
- **Eurostat – Comunicat părăsirea timpurie a școlii (4 iunie 2026, seria edat_lfse_14):** https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260604-1
- **Institutul Național de Statistică (INS) – Comunicatul privind sistemul educațional:** https://insse.ro/cms/ro/tags/comunicat-sistemul-educational
- **Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023 (text oficial):** https://mmuncii.gov.ro/wp-content/uploads/2025/09/LEGE_Nr_198_din_2023.pdf
- **CASEL – Meta-analiza Durlak et al. (2011) privind programele școlare SEL:** https://casel.org/the-benefits-of-school-based-social-and-emotional-learning-programs/?view=1
- **Estonia – Lifelong Guidance / Career development in education (Erasmus+ / Education Estonia):** https://eeagentuur.ee/wp-content/uploads/2023/03/life-long-guidance-estonia_2026_web.pdf

- **Germania – Orientarea profesională și formarea (Bundesagentur für Arbeit):** https://www.arbeitsagentur.de/en/working-in-germany/vocational-training
- **Comisia Europeană – Garanția europeană pentru copii (Recomandarea Consiliului UE 2021/1004):** https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/social-protection-social-inclusion/european-child-guarantee_en
- **Comisia Europeană – Garanția consolidată pentru tineret și FSE+:** https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/skills-qualifications-and-jobs/youth-employment/youth-guarantee_en
- **Programul Educație și Ocupare (PEO) – Date oficiale / portalul de fonduri europene:** https://mfe.gov.ro/peo-21-27/

Prin îmbinarea cunoașterii și managementului emoțiilor în ciclurile primar și gimnazial cu orientarea vocațională și inserția profesională în liceu — în orele existente, cu impact bugetar zero la bugetul de stat, cu parteneriate validate și bune practici din școli/grădinițe (inclusiv private), cu aliniere la cadrele europene (PEO/FSE+) și cu o etapă pilot în București urmată de extindere etapizată pe bază de studii — proiectul „De la Emoții la Carieră” oferă o soluție practică, echilibrată și ușor de susținut politic.

Avizat tehnic și legislativ:
Comisia pentru Sănătate, Muncă, Familie și Protecție Socială

Inițiatori:Toader Robert Andrei &
Chiru Ariana Ioana
Senatori ai Senatului Tinerilor din România
(Sesiunea Legislativă 2026)